

CARTES

■ JOSEPMARIA ESCRIVÀ DE BALAGUER ■

SOBRE L'ESPERIT DE SERVEI A L'ESGLÉSIA

*Cré'ce'te ante los obita'cual
gracia de dios no te
lter! Inter medium mo
or transibunt aqua — p
través de los montes!
i qué' importa que de
de recordar tu ac
elle q*

Josepmaria Escrivà de Balaguer

**Edició preparada per
Luis Cano**

Carta 8

© 2025 by Scriptor S.A.

© 2025 by Fundació Studium

Índex

[Introducció](#)

[Carta núm. 8](#)

[Servir és imitar Crist](#)

[Apostolat: preparar altres perquè serveixin generosament](#)

[Dolor davant la incomprensió dels bons](#)

[Característiques del nostre servei](#)

[Hem de ser bons administradors](#)

[La unitat de l'apostolat](#)

[Llibertat i responsabilitat](#)

[Saber dir la veritat als que manen. Saber callar](#)

[Els membres de l'Obra són cristians corrents](#)

[Amor als bisbes](#)

[Respecte a les vocacions dels altres. Amor i veneració pels religiosos](#)

[Servir l'Església en qualsevol lloc](#)

[Glossari d'alguns termes i expressions usats per sant Josepmaria](#)

Nota de l'editor

Presentem una de les *Cartes* de sant Josepmaria, la número 8 segons l'edició de les *Obres completes*. A diferència de les missives del seu epistolari personal, en aquest gènere d'escrits sant Josepmaria tracta d'algun aspecte de l'esperit, de la missió o de la història de l'Opus Dei i s'adreça als homes i dones de l'Obra de tots els temps, tot i que s'hi contenen ensenyaments que també poden ser útils a tots els cristians. Ho veiem en aquest text, que es dedica a l'esperit de servei que ha d'informar tota iniciativa eclesial, especialment si s'exercita des d'una perspectiva secular. El to no és el d'un tractat, sinó el d'una conversa familiar, on les idees van fluïnt sense un ordre rígid [\[01\]](#).

La data que porta aquest document ens recorda una fase de la història de l'Opus Dei en què un bon nombre dels seus membres començava a incorporar-se a la vida professional, un cop acabats els estudis universitaris [\[02\]](#). Al fundador li importava orientar-los sobre la santificació de les activitats temporals i sobre el compromís evangelitzador enmig del món que caracteritzen la missió de cada persona de l'Obra. En especial, aquesta *Carta* subratlla dos aspectes: la llibertat i, com ja hem dit, l'esperit de servei. Tot i que segurament va utilitzar materials més antics per a la composició, sabem que va revisar l'escrit i li va donar la forma definitiva abans del 6 de febrer de 1967, quan la *Carta* va sortir de la impremta. En aquella època, alguns dels temes tractats cobraven especial actualitat, perquè Escrivà de Balaguer estava defensant en fronts diversos la llibertat en l'actuació política, econòmica, cultural i social dels membres de l'Opus Dei [\[03\]](#).

El contingut d'aquesta *Carta* bé es podria resumir amb aquesta frase del fundador: «L'única ambició, l'únic desig de l'Opus Dei i de cadascun dels seus fills és servir l'Església, com ella vol ser servida, dins de l'específica vocació que nostre Senyor ens ha donat» (§1). Sant Josepmaria tracta, en efecte, de la missió de l'Opus Dei, com a servei a Déu, a l'Església, a totes les persones, creients o no. S'atura especialment en l'amor a la llibertat dels homes, i en el caràcter secular i laical amb què es porta a terme aquesta comesa eclesial.

Altres característiques de l'esperit de servei, segons aquest document, són l'actitud desinteressada i despresada amb què s'exercita (§9-12b; §41-43); el desig de buscar la unitat amb les altres realitats de l'Església (§36-37, §57-60); la compenetració entre vida professional i vocació sobrenatural, que porta a no separar ningú del seu lloc i a exercir el propi servei a l'Església des de la pròpia ocupació secular (§33-35); l'absència d'autobombo o propaganda i alhora el rebuig del secret o de la dissimulació de la pròpia condició de cristians (§44-52), etc.

En moments diversos, sant Josepmaria es refereix a contradiccions que ha patit l'Opus Dei per part de persones que no comprenen l'esperit de llibertat que el caracteritza, o que cauen en el clericalisme (§13-17), i aprofita aquestes pàgines per distingir entre anticlericalisme bo i anticlericalisme dolent (§19-28).

^[01] Per conèixer més detalls sobre la naturalesa i la història d'aquests documents, remetem a l'àmplia «Introducció general» del primer volum de *Cartes* de la col·lecció d'*Obres completes* de sant Josepmaria, publicat per Rialp: Josepmaria Escrivà de Balaguer,

Cartas (I), edició crítica i anotada, preparada per Luis Cano, *Obres completes* de Josepmaria Escrivà, Madrid, Rialp, 2020, p. 3-32.

[\[02\]](#) Cf. Onésimo Díaz, *Expansión. El desarrollo del Opus Dei entre los años 1940 y 1945*, Madrid, Rialp, 2020, p. 402-411.

[\[03\]](#) Cf. Jaume Aurell, «La formación de un gran relato sobre el Opus Dei», *SetD* 6 (2012), p. 273-274. Entre altres mesures, sant Josepmaria va concedir unes quantes entrevistes entre 1966 i 1968 a diversos mitjans internacionals, algunes de les quals van ser recollides després al llibre *Converses amb Mons. Escrivà de Balaguer* (1968), editat de nou en la col·lecció d'*Obres completes* (Josepmaria Escrivà de Balaguer, *Conversaciones con Mons. Escrivá de Balaguer*, edició criticohistòrica preparada per José Luis Illanes i Alfredo Méndiz, Madrid, Rialp, 2012).

[Torna als continguts](#)

Carta núm. 8

[Sobre l'esperit de servei a l'Església que caracteritza la vida dels membres de l'Opus Dei; també designada per l'incipit *Legitima hominum*, porta la data del 31 de maig de 1943; va ser enviada el 6 de febrer de 1967].

1 La legítima llibertat dels homes, si són vertaderament honestos, amb l'ajuda divina els porta al desig de servir Déu i les seves criatures. *Servite Domino in veritate*,^[1] serviu el Senyor sincerament, aconsellava Tobies als seus fills. I aquest és el consell que també us dono, perquè hem rebut la *crida de Déu*, per fer un peculiar servei a la seva Església i a totes les ànimes. L'única ambició, l'únic desig de l'Opus Dei i de cadascun dels seus fills és servir l'Església, com ella vol ser servida, dins de l'específica vocació que nostre Senyor ensha donat.

Nos sumus servi Dei caeli et terrae,^[2] som servents del Déu de cel i terra. I tota la nostra vida és això, filles i fills meus: un servei amb fins exclusivament sobrenaturals, perquè l'Opus Dei no és ni serà mai –ni pot ser-ho– instrument temporal; però és alhora un servei humà, perquè no feu res més que mirar d'aconseguir netament la perfecció cristiana en el món, amb la vostra libèrrima i responsable actuació en tots els camps de l'activitat ciutadana. Un servei abnegat, que no envileix, sinó que educa, que engrandeix el cor –el fa *romà*, en el sentit més alt d'aquesta paraula– i mena a buscar l'honor i el bé de la gent de cada país: perquè hi hagi cada dia menys pobres, menys

ignorants, menys ànimes sense fe, menys desesperats, menys guerres, menys inseguretat, més caritat i més pau.

Servir és imitar Crist

2 Volem servir, ens sentim honorats de fer-ho i estem convençuts que no podríem imitar Crist, com és el nostre únic desig, si prescindíssim d'aquest afany. Nostre Senyor, fills meus, va venir per a això a la terra –*filius hominis non venit ministrari, sed ministrare*; ^[3] el Fill de l'home no va venir a ser servit, sinó a servir– i tot el qui vulgui seguir-lo no ha de pretendre pas una altra línia de conducta.

Us diré, amb sant Pau, que *heu de tenir en els vostres cors els mateixos sentiments que va tenir Jesucrist; ell, que era de condició divina, no es volgué guardar gelosament la seva igualtat amb Déu; sinó que es va fer no res: prengué la condició d'esclau i es feu semblant als homes, tingut per un home qualsevol.*^[4]

3 Aquest camí és el que segueix el Papa, el dolç Crist a la terra, el vice-Déu –com m'agrada anomenar-lo–, que diu d'ell mateix que és *servus servorum Dei*, el servent dels servents de Déu. I si el summe Pontífex és servent, filles i fills meus, no és tolerable que hi hagi catòlics que no vulguin ser-ho. Un de sol és el Senyor, és únic l'Amo de l'Església: Jesucrist, el nostre Déu, que –a més d'haver-nos creat– l'ha comprada amb el preu de la seva Sang, *quam acquisivit sanguine suo*.^[5] Per això és encantadora –i justa– la manera que tenen de referir-se a Jesús en algunes terres d'Amèrica: l'Amo, li diuen.

Fora del Senyor, no hi ha ningú a la terra que sigui propietari de les ànimes: tots venim a servir-les, i a això ens ha cridat quan ens va enriquir amb el do meravellós de la fe, i quan ens va voler dins la seva Obra: *sic ens existimet homo ut ministros Christi et*

dispensatores mysteriorum Dei,^[6] tothom ens ha de considerar com a servidors de Crist i administradors dels designis de Déu.

4 No penseu, tanmateix, que sigui fàcil fer de la vida un servei. Cal traduir en realitats aquest bon desig, *perquè el Regne de Déu no consisteix en paraules, sinó en la virtut*,^[7] i la pràctica d'una ajuda constant als altres no és possible sense sacrifici. *Instantia mea quotidiana sollicitudo omnium ecclesiarum*,^[8] el meu neguit de cada dia és la preocupació per totes les esglésies –escrivia sant Pau–, i aquest sospir de l'Apòstol recorda a tots els cristians la responsabilitat que tots els fidels hem de sentir, per posar als peus de l'Esposa de Jesucrist –de l'Església santa– el que som i el que posseïm, estimant-la fidelíssimament, ni que sigui a costa de la hisenda, de l'honra i de la vida.

Per això, en començar aquestes consideracions, em ve al cap el pes feixuc que carrega sobre el Papa i sobre els bisbes, i em sento urgir a recordar-vos la veneració, l'afecte, l'ajuda que heu de donar-los amb la vostra oració i amb la vostra vida entregada. Els membres del Cos Místic són certament variadíssims, però tots poden resumir la seva missió en el servei a Déu, a la totalitat del Cos Místic, a les ànimes.

5 *Els dons espirituals són diversos, però l'Esperit és un de sol. Són diversos els serveis, però el Senyor és un de sol. Els miracles són diversos, però Déu és un de sol, i és ell qui ho obra tot en tots. Les manifestacions de l'Esperit que rep cadascú són en bé de tots.*

Un, per mitjà de l'Esperit, rep el do d'expressar-se amb saviesa; un altre rep el do del coneixement per obra del mateix Esperit; un altre, en virtut del mateix Esperit, rep el do de la fe; un altre, el do de guarir, en virtut de l'únic Esperit; un altre, el do de fer miracles; un altre, el do de profecia; un altre, el de discernir els esperits; un altre, el do de parlar en llengües; un altre, el do d'interpretar-les.

Tot això és obra de l'únic i mateix Esperit, que distribueix els seus dons a cadascú tal com ell vol.^[9]

6 Tots, doncs, som útils a l'Església: necessaris, diria. Tots tenim una única missió per accomplir –servir i treballar apostòlicament– i és ben clar que a la vista d'aquesta comunitat d'intents, no hi ha tasques o carismes de més o menys importància: el lloc que a cadascú li correspon serà alt o baix, només segons la fidelitat a la gràcia de Déu i a la rectitud d'intenció que es tingui a l'hora de tirar-ho endavant.

Per això, és ell qui ha fet a uns el do de ser apòstols, a altres el de ser profetes, a altres el de ser evangelitzadors, a altres el de ser pastors i mestres; i així ha preparat els qui formen el poble sant perquè exerceixin el ministeri d'edificar el cos de Crist, fins que tots plegats arribem a la unitat en la fe i en el coneixement del Fill de Déu, a formar l'home perfecte, a la talla pròpia de la plenitud del Crist.^[10]

7 No podeu oblidar, de tota manera, que la missió de servei recau especialment sobre els que tenen autoritat a l'Església; i com més amunt són, més és l'abast de la responsabilitat i l'obligació del sacrifici.

És dura la càrrega de portar en la terra el pes de l'Església, i la de procurar el seu continu creixement; i us ho repeteixo, perquè així augmenti cada dia l'amor que l'esperit de l'Obra us fa sentir pels qui duen sobre les espatlles aquesta missió; i perquè feu que sempre comptin amb l'ajuda de la vostra unitat i amb el suport del vostre treball apostòlic enmig del món, entre els altres ciutadans, els vostres iguals.

8 Nostre Senyor ens demana a tots una exquisida fidelitat als seus mandats, i vol que estiguem preparats per complir aquest deure: *unusquisque proprium donum habet ex Deo, alius quidem sic, alius*

vero sic; ^[11] cadascú ha rebut de Déu el seu propi do: els uns, aquest; els altres, l'altre.

Per això, perquè hem de servir, sempre us repeteixo que *per servir*, cal *servir*. Per ser d'utilitat al Cos Místic, cal una recta consciència, ben formada, que produeixi fruits de bones obres i sàpiga respectar la llibertat de la consciència aliena.

Necessitem una rica vida interior, signe cert d'amistat amb Déu i condició imprescindible per a qualsevol labor d'ànimes; urgeix adquirir doctrina, i viure de fe, per poder-la donar, i evitar així que les ànimes caiguin en els errors de la ignorància o en el *pietisme*, que desfigura amb la seva devoció vana, sensiblera o supersticiosa el rostre de la vertadera pietat.

Apostolat: preparar altres perquè serveixin generosament

9 Cal també que –donant aquesta doctrina– ensenyeu als homes el que significa la vocació dels fills de l'Església. Ajudeu-los que comprenguin que el seu esforç més gran ha de ser el de servir, i –entre altres coses, amb l'apostolat de no donar– procureu que estimin la generositat i el despreniment; i que comprenguin que un fill de Déu ha de treballar pel seu Pare, sense esperar avantatges terrenals.

Cal mantenir viu l'esperit sobrenatural i l'afany apostòlic; cal fugir de veure falsament, en la vida espiritual, només una minva de la llibertat; en la formació doctrinal, un munt de fórmules inintel·ligibles; en l'apostolat, una mena de professió sobreafegida, per a les hores lliures.

Eviteu, amb el vostre exemple, que tants cristians abandonin covardament el treball en molts camps nobles i lícits, deixant-los en

mans dels enemics de Déu i de la seva Església. Actueu amb decisió – que exigeix oblit d’un mateix–, per no caure en la còmoda passivitat dels qui abusen temeràriament de la providència divina i esperen uns auxilis extraordinaris, que el Senyor no té obligació de donar-nos, si no posem els mitjans humans que estan al nostre abast.

10 Que no us estranyi si trobeu gent, no obstant això, que considerin com a ambició el vostre afany de treballar per Déu en tots els llocs de la societat –en els que us corresponen, per la vostra professió o ofici, o per la vostra condició de ciutadans–, o que reaccionin com si els ofengués el vostre servei.

No us molesteu –us ho diré amb una metàfora innocent, que ha desagradat a alguns que pel que sembla deuen bordar– perdent el temps a apedregar els gossos que us borden al camí, i, sense ostentacions ni espectacles, continueu assenyalant-vos objectius, mitjans nobles, fins concrets que us ajudin a tirar endavant, amb fermesa humana i sobrenatural, per posar als peus de Crist totes les activitats terrenals.

11 Que no us preocupi el què diran: treballeu, sense mirar de reüll el veí –com fan bastants–, perquè fer el contrari és una cosa dolenta que no beneficia ningú. Considereu només si Déu està content, i alegreu-vos si comproveu que els altres han fet alguna cosa similar.

Filles i fills meus, gaudiu també quan la duresa del treball us faci recordar potser que esteu servint, perquè servir per Amor és una cosa deliciosa, que omple de pau l'ànima, encara que no faltin amargors. Tinc per orgull de la meva vida –tingueu-lo vosaltres també– ser el servidor de tothom.

Vull servir Déu i, per amor a Déu, servir amb amor totes les criatures de la terra, sense distinció de llengües, de races, de nacions o de

creences; sense fer cap d'aquestes diferències que els homes, amb més o menys falsia, assenyalen en la vida de la societat.

Gran i formosa és la missió de servir. Per això, aquest bon esperit – gran senyoria–, que es compagina perfectament amb l'amor que tenim a la llibertat, ha d'impregnar tot el treball de les meves filles i dels meus fills de l'Opus Dei. I vull que sigui també la característica més principal de la meva pobra vida de sacerdot i de Pare vostre: ser i saber-me servent sempre, i especialment en les èpoques –que no faltaran–, en què molts fugin de la humilitat del servei al proïsme.

12 Tanmateix, en el món d'avui, amb aquests tripijocs i aquests enrenous –amb aquesta falsia, us he dit abans–, hi ha molta gent que, quan senten parlar de servei, s'espanten: perquè estan plens de supèrbia, i no consideren que al món ens servim els uns als altres; no hi ha ningú a la terra que, d'alguna manera, no hagi de servir els altres, perquè depenem dels que viuen al nostre país, dels que són a prop i dels que són lluny, dels que habiten en altres nacions: de tothom.

Servim els altres, tant si volem com si no, i nosaltres ho hem de fer de gust, amb l'alegria que el Senyor ha posat en el nostre esperit: *servite Domino in laetitia*,^[12] serviu el Senyor joiosament.

13 No us faltaran dificultats, perquè sempre el qui ha pretès fer alguna cosa bona ha trobat obstacles i, tractant-se d'un servei a l'Església, m'atreviria a dir que aquests obstacles són d'ordinària administració.

Sorprèn de vegades que en posin precisament alguns que es consideren o es proclamen catòlics, però –examinant de prop les coses– la *contradicció dels bons* tot sovint es veu que no és tant dels bons, perquè solen ser els mateixos que, potser més veladament, ataquen altres membres de l'Església o els que la governen.

La tàctica que solen seguir és doble: per una part, procuren amagar o desconèixer el servei que fan aquells als quals fan la traveta, perquè no sembli que és a l'Església a qui ataquen; i, per una altra part, emmascaren aquesta actuació innoble amb disfresses pseudoapostòliques, sota capa d'unir amb ells rere la mateixa bandera els qui, per odi a l'Església, estan disposats a fer-los ressò, per destruir les criatures que –en el si de l'Església– Déu mateix promou segons els temps, per a la seva glòria i el seu servei.

14 Quan, al llarg de tots aquests anys, he predicat al clergat per tota la geografia d'Espanya, he acostumat a dir als sacerdots que hi ha tres classes de capellans: els que no fan mal a ningú, per tampoc fan gaire bé, perquè s'han convertit en *buròcrates* de la religió; els agitadors que es mouen sense parar, esvalotant molt, fent soroll; i els vertaderament zelosos que, plens de sant entusiasme, no s'aturen davant cap sacrifici, per tal d'acostar les ànimes a Déu.

Als que pertanyen als dos primers ròdols, normalment ningú els ataca; només els del tercer grup –justament pel seu afany de servir l'Església– es troben exposats a crítiques i murmuracions. Davant la seva abnegada tasca, no falten ni tan sols aliances diabòliques que –ni que tinguessin un motiu just, que no el solen tenir– van més enllà del sentit de la justícia i cauen en una cosa que sembla una inexplicable set de venjança: es veuen públicament, anant de bracet, eclesiàstics i personatges del món, ben coneguts pels seus atacs continus a la fe catòlica.

Dolor davant la incomprensió dels bons

15 És dolorós, a més, que tal manera de tractar els que volen ser fidels, trobi crèdit entre persones que haurien de tenir un clar discerniment. Fa pena comprovar-ho, per dos motius: perquè, atenent i donant fe a aquestes parleries, es passa per alt la injustícia i

la falta d'equitat que es comet; i perquè les pobres ànimes que són blancs d'aquestes maniobres no solen tenir mitjans per defensar-se ni demostrar la veritat: la major part de les calúmnies són anònimes, i no hi ha dret al qual recórrer.

Moltes vegades aquests pobrissons troben que els tiren al damunt un cúmul de brossa, *ex informata conscientia*, i malauradament la consciència –que acull coses santes– és a vegades elàstica i s'omple també de coses tremendament dolentes.

No es pot jutjar sense sentir l'acusat, només a força d'anar recollint el *diuen*, perquè si ens oblidem d'aquesta elemental regla de prudència, no quedaria ningú dret dins l'Església de Déu. De manera que aquests acusadors no seran amics de Déu, que ha dit: *vos amici mei estis, si feceritis quae ego praecipio vobis*; ^[13]vosaltres sou els meus amics si feu el que jo us mando, si actueu amb rectitud.

16 S'empren de vegades procediments medievals, amb secrets infrahumans que no permeten que ningú es defensi; que obliguen el reu a donar cops a les palpenes, a angoixar-se perquè no sap de qui ve l'acusació ni de què l'acusen; i, si ho demana, tampoc li responen.

Se li atribueixen sovint coses que ignora –si les sabés, podria fàcilment rebatre-les–, i l'únic consol que li queda és oferir els seus patiments a Déu i pensar que una cosa semblant li va passar a Jesús: *nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum Iudaeorum*, ^[14]ningú no parlava obertament d'ell, per por dels jueus.

No és que el sistema sigui vell i prou: és que és injust, encara que se'n faci un informe o molts informes, o fins i tot un procés, si l'interessat o els seus defensors no poden conèixer les causes de la imputació: perquè tantes vegades l'acusador es mou per passió personal, ben aliena a la justícia.

Per això, en aquests tristos casos, solen fer-me més pena els acusadors i els que jutgen que els que apareixen com a reus: els primers s'hi juguen l'ànima; als segons, se'ls poden dir les paraules de la primera epístola de sant Pere: *si quid patimini propter iustitiam, beati*;^[15] si heu de patir pel fet de ser justos, feliços de vosaltres.

17 Penso sincerament que, si algú és acusat, és a ell a qui s'ha de preguntar en primer lloc, perquè és qui coneix la teoria i la pràctica del que fa, i podrà aclarir els punts que se li diguin. De vegades, tanmateix, fa l'efecte que es confon l'*equivocació* amb l'*equivocat*, i no falta qui pensi que el que de debò interessa a algú és condemnar el qui es va *equivocar*, sense mirar de corregir l'error: entre altres coses, perquè l'error no existeix.

Fins els fariseus –*et qui missi fuerant erant ex phariseis*^[16]– es van comportar de manera més noble, preguntant directament al Baptista: *tu, quis es?*,^[17] ¿tu qui ets?, i això que una vegada Joan, *videns autem multos phariseorum*,^[18] veient un grup de fariseus, els va titllar de *raça d'escurçons*.^[19]

Característiques del nostre servei

18 Tanquem, tanmateix, aquest parèntesi, perquè no vull allargar gaire aquesta Carta, i us he de fer encara força consideracions sobre algunes característiques del nostre servei a nostre Senyor i a les ànimes.

La primera cosa que us vull remarcar –tot i que me l'heu sentida moltes vegades– és que la nostra tasca, filles i fills estimadíssims, és una labor secular, laical, de ciutadans corrents –*iguals* que els altres ciutadans, i *no com* els altres ciutadans– que busquen la seva

santedat i fan apostolat *en i des dels* quefers professionals, en què treballen enmig del món.

No hi haurà ningú que gosi fer una declaració, dient que els seglars no poden cristianitzar les activitats en què cada dia intervenen. Però –alhora– no faltaran els qui no estiguin en condicions de comprendre els que miren de posar en pràctica aquesta manera senzilla, natural i divina, de santificar-se i de treballar apostòlicament.

19 ^{*} Per aquesta raó, la novetat de l'Opus Dei no pot ser jutjada amb justícia segons la mentalitat dels qui estan acostumats a estudiar només problemes de la vida clerical o de la vida religiosa; i no estan habituats a investigar o a meditar en la realitat seglar, en la vida del cristià corrent: que ha de viure deseixit del món, però alhora dins del món, estimant-lo, inserit en els quefers temporals, exercitant la feina de la qual viu i –en el nostre cas– de la qual hauria viscut si no fos de l'Opus Dei.

Amb una mentalitat així, és fàcil que la vostra perseverança en el treball professional –sense aturar-se en fatigues ni en cansaments– sigui fins i tot interpretada com a ambició de comandament o de càrrecs, quan es tracta solament, en canvi, de buscar la santificació en aquest treball, fent-lo amb la més gran perfecció possible –també humanament–, per amor de Déu i per acostar les ànimes a Crist i a la seva Església, en una abnegada, difícil i humil missió d'amistat i de servei.

No se'ns pot considerar com a aficionats, igual com alguns religiosos o sacerdots que exerceixen oficis seculars o cultiven ciències profanes marginalment, desvirtuant més o menys, en alguns casos, la seva vocació sacerdotal o religiosa i fins i tot la mateixa tasca científica o professional que els és aliena.

20 La nostra labor és secular –us deia–, plena d'un anticlericalisme bo, que procedeix de l'amor al sacerdocí i que ens porta a estar fidelment lligats al Papa i als ordinaris, encara que justament per aquesta fidelitat nostra no ens faltin incompressions.

No us canseu de predicar, filles i fills meus, l'amor i l'obediència rendida al sant Pare. Encara que la seva figura no hagués estat instituïda per Jesucrist, el cap em diu que cal una autoritat central forta –la Santa Seu–, per fer venir a la raó els qui no aconsegueixin posar-se d'acord, dins de l'Església, i diguin disbarats.

Però és que, a més a més, per damunt i abans d'aquests motius lògics, hi ha la voluntat de Déu, que vol en la terra un Vicari, i l'assisteix infal·liblement amb el seu Esperit.

21 Hem de ser, doncs, anticlericals, amb un anticlericalisme que ens fa estimar més l'Església, i que és bo, perquè hi ha altres anticlericalismes que són dolents.

Un ho és de manera violenta, *suadente diabolo* i, per odi a Déu, porta a arrasar enmig de tortures cruelíssimes tot el que faci referència a la religió, al sacerdocí; hi ha una altra mena d'anticlericalisme, també dolent, que –potser sense arribar a la violència– ignora o menysprea les coses de Déu; un tercer, que neix de veure clergues i laics servir-se de l'Església, per aconseguir béns purament temporals.

I finalment el nostre, que estic segur que agrada a nostre Senyor, perquè ens porta a desitjar, per a l'Església i per als seus ministres, una llibertat santa de lligams temporals; perquè ens fa avorrir connaturalment tota mena d'abusos, de mesquineses que usin la Creu de Crist en benefici personal, o converteixin la vocació divina, que el Senyor dona per servir, en una màquina escurabutxaques que només cerca la comoditat o el propi profit.

22 El clericalisme s'acompanya ordinàriament d'un menyspreu per la llei –quesembla com si només existís per al proïsme–, perquè la llei imposa un servei que no s'està disposat a complir. No té l'esperit de Jesucrist, és clerical –en el mal sentit d'aquesta paraula– qui abusi de la seva autoritat perquè els altres el serveixin, qui manipuli les ànimes d'una manera tirànica, com si fossin el seu ramat de cabres i, agafant-les per les banyes, digués: *aquestes són meves*, atropellant així la santa llibertat de les consciències.

Qui actués així estaria mancat d'aquella humilitat que dona sentit a tot quefer apostòlic i, en comptes de cooperar amb la seva vida en l'extensió del regne de Crist, causaria un perjudici a la unitat de l'Església i a la labor pastoral.

23 Una mentalitat d'aquest estil oblidaria l'esperit de servei que ha d'estar present en tots els que treballen per Crist, i portaria a considerar els càrrecs no com a càrregues, sinó com a prebendes que es poguessin fer servir en benefici propi; o com a privilegis, que eximissin de tota obligació; o com un patrimoni personal, que es pogués fer servir segons el caprici de l'amo.

Ni tan sols quan es pretengués abusar de l'autoritat en favor d'un determinat moviment apostòlic o d'una concreta labor d'ànimes, no estaria justificada aquesta manera de fer. Perquè no hi caben capricis ni favoritismes en el que pertany a tots els fills de l'Església, ja que ha estat rebut *intuitu ministri Dei*, com a obrer de Déu, que és tant com haver-ho rebut *intuitu gregis seu populi Dei*, és a dir, en benefici de tots els fidels.

Hem de ser bons administradors

24 Sigui la que sigui la missió que es tingui en el Cos Místic, cal actuar com un administrador fidel –no com un propietari–, que sap

que haurà de passar comptes dels seus actes. *¿Qui és –va preguntar un dia el Senyor– l'administrador fidel i assenyat a qui l'amo confiarà els seus servents perquè els doni al temps degut l'aliment que els pertoca? Feliç aquell servent que l'amo, quan arriba, troba que ho fa així. Us asseguro amb tota veritat que li confiarà tots els seus béns.*

Però si aquell servent es deia: el meu amo tarda a venir, i començava a pegar als criats i a les criades, a menjar, a beure i a embriagar-se, vindrà l'amo el dia que menys s'ho espera, i a l'hora que ell no sap; el castigarà i li farà compartir la sort dels infidels.^[20]

El bon administrador sap distribuir amb justícia els dons del seu senyor, sap fer rendir els talents rebuts, en profit de tots els servents, perquè *non est personarum acceptor Deus*,^[21] Déu no fa accepció de persones.

25 Certament és una tasca difícil, perquè costa no deixar-se portar per les aparences, i aquest administrador fidel necessita ser sensible a les mocions de l'Esperit Sant, per distribuir els béns del Senyor, com el mateix Senyor ho faria; ni pot guiar-se tampoc per la comoditat, encolomant als que són bons servidors –precisament pel fet de ser-ho– les feines més desagradables, o distribuint càrrecs i oficis sense ponderar la necessària preparació de les persones.

Sabeu que em desagrada la violència, però humanament no deixo d'explicar-me que, per bo que sigui, reaccioni bruscament aquell que –pel seu desig net de servir– no ha rebut més pagament humà que una continuada brusquedat. Encara que no busqués aquests pagaments terrenals, és una criatura humana, i és fàcil que la corda de l'arc, quan està sempre en tensió, alguna vegada es trenqui.

26 Contrari a l'anticlericalisme de què us parlo, és pretendre aprofitar-se de la condició de catòlic, per imposar un criteri personal

en el que és opinable; o per exigir de franc, d'altres catòlics, la prestació de determinades feines professionals, sense correspondre econòmicament amb el que és just i raonable, perquè aquell és el seu treball i el mitjà que tenen per viure i sostenir-se. Amb l'agreujant, a més, que, si aquells serveis se sol·licitessin d'altres persones, potser indiferents o enemigues de l'Església, es pagarien com cal, i fins i tot potser amb traïcions a l'Església.

Quan veig, en la vida política de qualsevol país, laics que s'arroguen la representació de la Jerarquia episcopal, comprometent-la en coses temporals, perquè ells –els laics, que s'anomenen ostentosament catòlics– no són capaços, o no semblen capaços, d'assumir la personal responsabilitat que els correspon com a ciutadans; i s'enganxen a l'Església com l'heura al mur, fent-lo desaparèixer primer amb el fullam, i destruint-lo després amb les arrels que cerquen la saba per les escletxes dels nobles carreus, normalment callo i prego. Sempre em ve a la memòria, tanmateix, aquell passatge de sant Lluç, i em sembla que sento la veu de Jesús Senyor nostre, avisant-los: *diu l'Escriptura: el meu temple serà casa d'oració, però vosaltres n'heu fet una cova de lladres.*^[22]

27 Una manera de procedir *clerical*, ni que estigués emparada per molt bones intencions, portaria també a pretendre d'altres la realització d'iniciatives i projectes apostòlics, sense tenir en compte la càrrega que comporta dur-los a terme. És evident que el qui es lliura a treballar per Crist ho ha de fer desinteressadament, però no es pot oblidar que l'apòstol també necessita menjar i vestir-se, alimentar els seus i descansar.

Sou testimoni que no ens hem negat mai a fer un servei d'ànimes, encara que ens costés diners. Sabem el que deia sant Pau: *Dominus ordinavit iis qui Evangelium annuntiant, de evangelio vivere,*^[23] als que anuncien la bona nova, se'ls ha de proveir del necessari; però

també podem repetir el que afirmava l'apòstol: *non usi sumus hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio Christi*,^[24] no hem fet ús d'aquest dret, ho suportem tot de gust, per no posar cap obstacle a l'evangeli de Jesucrist.

28 Si –en comptes del desig de servei– apareix el fals amor a l'Església, regna també l'arbitri, el privilegi, i s'enrareix i s'enterboleix l'atmosfera sana que hi ha sempre que s'actua en la presència de Déu. Serà lògic –absurdament lògic– que, com a conseqüència, no es vegi de bon ull ni s'entengui els que només volen servir.

Copio, sense més ni més, el que ja va haver d'escriure sant Joan: *he escrit a la comunitat, però Diòtrefes, que pretén ocupar el primer lloc, no reconeix la nostra autoritat. Per això, quan vingui, li retrauré tot el que fa criticant-nos de mala manera. I com si no en tingués prou, no acull els germans i impedeix que ho facin els que hi estarien disposats, i fins i tot els expulsa de la comunitat*.^[25]

29 * Filles i fills estimadíssims, també en això es nota que l'Obra és de Déu, perquè –com a aquells primers cristians– a nosaltres ens ha tocat patir la mateixa sort, per la incomprensió i la gelosia de falsos germans, que han arribat a tractar-nos com a heretges. Menteixen, per enveja, i s'obliden malauradament que, quan es decideixin a dir la veritat, seran –només llavors– fecunds en Crist: *veritas liberabit vos*,^[26] la veritat els farà lliures.

És veritat que ens ha tocat patir –i no hi ha traces que ara com ara ens hagin de deixar treballar tranquils–, però no us descuideu d'aclarir als que us diguin, com compadint-nos, *si que tenen enemics!*: *sí, i amics!* Perquè aquesta és la realitat, i cada dia seran més els que ens entenguin i ens estimin.

Ara, per amor a la seva Obra, nostre Senyor ens està fent protagonistes de la paràbola de la vinya i les sarments; permet la contradicció, *ut fructum plus afferat*,^[27] perquè donem encara més fruit. Als ulls dels homes potser és incomprensible—es podria dir: jo no ho entenc..., i *el senyor corregidor tampoc ho entén*—, però en els designis de Déu són providencials les persones que, esprenent-se el cervell, s’han posat a cercar tres peus al gat, quan —per entendre l’Obra— n’hi ha prou de ser catòlic de recta intenció, i conèixer un mínim d’acció pastoral, de teologia i de dret.

30 L’esperit senzill de l’Opus Dei estima la veritat i la sinceritat; mira al servei de l’Església, i condueix al respecte i a la defensa de la llibertat. Francament, no puc comprendre cap altre servei a la causa de Déu que no tingui almenys aquest amor a la llibertat personal dels homes.

Nosaltres estimarem, per consegüent, la unitat i la varietat meravellosa que hi ha a l’Església; venerarem i contribuirem a fer que es venerin els instruments d’aquesta unitat; comprendrem les manifestacions de catolicitat i de riquesa interior, que es fan paleses en la diversitat d’espiritualitats, d’associacions, de famílies i d’activitats que, en tot temps i en tot lloc, donen prova que procedeixen totes d’un mateix Esperit indivisible.^[28]

Per aquesta raó, heu de reaccionar amb energia davant qualsevol aparent servei a l’Església que desvirtui el sentit sobrenatural de qualsevol tasca espiritual i apostòlica, o que pretengui atemptar a la

llibertat individual o a la de les institucions de la nostra Mare l'Església.

La unitat de l'apostolat

31 *Ut omnes unum sint: que tots siguin u, com tu, Pare, estàs en mi i jo en tu. Que també ells estiguin en nosaltres, perquè el món cregui que tu m'has enviat. Jo els he donat la glòria que tu m'has donat, perquè siguin u com nosaltres som u. Que jo estigui en ells i tu en mi, perquè siguin plenament u –consummati in unum–. Així el món reconeixerà que tu m'has enviat, i que els has estimat a ells com m'has estimat a mi.*^[29]

Així és la pregària que Jesús fa a Déu Pare, per nosaltres; i aquesta és també l'oració que, units a Jesucrist, resen cada dia des del començament de l'Obra tots els fills del Senyor en el seu Opus Dei: *pro unitate apostolatus*, per la unitat que només dona el Papa per a tota l'Església, i el Bisbe, en comunió amb la Santa Seu, per a la seva diòcesi.

32 Unitat en la caritat, en l'amor de Déu, perquè tots els homes coneguim que nostre Senyor els estima i els vol salvats: *Déu ha estimat tant el món que ha donat el seu Fill únic perquè no es perdi cap dels qui creuen en ell, sinó que tinguin vida eterna.*^[30]

Aquest afany d'unitat, filles i fills de la meva ànima, és també un altre motiu més perquè estimem el Papa amb totes les nostres forces i estiguem sempre disposats a servir-lo, sigui qui sigui la seva augusta persona. Quan arribeu a ser vells, i jo hagi retut comptes a Déu, no deixeu de dir als vostres germans que el Pare estimava el Papa amb tot el seu cor.

33 Estem, a més, en immillorables condicions per servir i per fomentar la unitat de l'Església. Es fa difícil, per la nostra part, que hi

hagi interferències en la labor apostòlica d'altres, ja que la nostra és objectivament diversa i és també diferent la manera de fer-la, sempre a través del treball humà professional.

És completament diferent, en primer lloc, de la que fan els religiosos, per la senzilla raó que no som religiosos ni hem nascut per suplantarlos; és diferent també de la que fan els membres d'altres associacions de fidels, perquè les nostres tasques apostòliques tenen com a base la feina professional –no són simplement una cosa afegida a l'activitat ordinària de ciutadà i de professional–, i exigeixen plena dedicació a Déu en aquestes feines, a la vegada professionals i apostòliques.

34 Viviu del vostre ofici, heu de guanyar prou per mantenir-vos i per ajudar econòmicament l'Obra, en les seves iniciatives espirituals. I l'apostolat no és una cosa sobreafegida a la vostra professió, o com una professió diferent. La nostra col·laboració al treball d'ànimes és, doncs, un servei extraordinàriament econòmic per a l'Església: gratuït.

I en això també us distingiu d'altres seglars que, pel fet de dedicar tota o part de la seva activitat a un determinat apostolat, obtenen d'aquesta labor tot o part del seu sosteniment, amb la qual cosa comporten una càrrega per a la diòcesi o per a la Santa Seu.

L'Opus Dei i els seus fills no necessiten diners, perquè treballen, cadascú en la seva tasca professional, i se sostenen de sobres; però, per a les nostres obres corporatives, com més gent ens ajudi, millor servirem les ànimes.

35 Vosaltres us moveu en el pla de les relacions temporals, socials i professionals; i és a través de la vostra feina, individualment o en les organitzacions que apleguen els homes –per motius de caràcter cultural, científic, polític, econòmic, etc.–, on doneu doctrina i vida

interior, portant els vostres amics i col·legues a trobar-se amb Jesucrist.

D'aquesta manera, ficats, per dret i per deure, en totes les activitats humanes, podreu –cada u personalment– defensar eficaçíssimament no sols els interessos de l'Església i la seva doctrina–que ha d'il·luminar la cultura, les ciències, les arts–, sinó també la mateixa vida i la llibertat de tots els catòlics i de totes les associacions, famílies i organitzacions nobles, al mateix temps que defenseu la llibertat de tots els homes.

36 Només hi podria haver interferències –perquè lluitarem per evitar aquests abusos– sempre que, per part d'algú, es volgués imposar, amb equivocada mentalitat clerical, un criteri únic en algun dels camps que Déu ha deixat a la llibertat d'opinió dels homes, per tal de no perdre –per exemple– el control de determinades activitats socials, polítiques, econòmiques, etc., que porten debades el sobrenom de catòliques. Sempre estem a favor de la llibertat.

La unitat de criteri per als catòlics –també, per tant, per als socis de l'Obra–, l'ha de donar la Jerarquia ordinària de l'Església, quan ho consideri convenient per al bé de les ànimes. Res no tenen a dir llavors –ni abans tampoc– els que governen l'Obra, perquè no és missió seva orientar en aquests assumptes, en els quals cadascú de vosaltres és personalment lliure i responsable.

37 El bé de les ànimes exigeix necessàriament, en aquestes circumstàncies, una actitud clara, positiva, de la Jerarquia –i nosaltres l'obeïrem–, sense que malauradament faltin fora de l'Obra els que es lamenten si l'Església parla, perquè parla d'una manera que a ells no els agrada; o sense que tampoc faltin els que es queixen si l'Església calla: sempre hi haurà qui es dolgui del silenci de l'Església, pel simple motiu que voldria descarregar la pròpia personal responsabilitat en la Jerarquia episcopal de la seva nació.

Si es pretengués bolcar sobre els altres actuacions pròpies; si algú no es resignés a desaparèixer de la pobra escena del seu esquifit món apostòlic, polític o social; si s'entestés a atribuir-se mèrits o èxits aliens, o si no estigués disposat a renunciar al gust de figurar, s'acabaria donant raó als sembradors de la discòrdia, i aleshores sí que les paraules de l'Església podrien ser ocasió d'escàndol: però no per ella, que és Mestra de veritat, sinó per la desobediència d'algun dels seus fills.

Llibertat i responsabilitat

38 Per això no us canseu de predicar l'amor a la llibertat, i demostreu-lo treballant amb responsabilitat personal en totes les tasques dels homes. Insisteixo que l'Obra, com a tal, no té res a veure amb aquestes activitats; a l'Obra correspon només mantenir el vigor de la vostra vida interior i ajudar-vos a conèixer la doctrina de Jesucrist, perquè pugueu fer a tot arreu el servei que Déu ens demana.

Un servei generós, fet –com us estic repetint– amb mentalitat laical: amb la mentalitat que té un professional cristià, que no se serveix del nom d'un sant per vendre quilos de nou-cents grams; ni fa anar debades el nom de l'Església, per escalar econòmicament o socialment.

Heu de servir les ànimes, en una paraula, sabent que sou majors d'edat; i estant disposats a donar raó dels vostres actes, sense involucrar en la vostra activitat de ciutadans ni l'Esposa de Jesucrist ni l'Obra.

39 Aquesta manera laical de servir l'Església és vigent també en les labors que, amb fins exclusivament apostòlics, promou l'Obra, com a corporació: són labors que tenen com a objectiu fer conèixer més bé

la doctrina del Senyor, que abasten tota la gamma d'activitats lícites que pugui fer un grup de ciutadans, i que és, per tant, una feina també professional.

Sabeu que, com a conseqüència, no donem mai a aquestes obres d'apostolat corporatiu, ni a cap dels nostres centres, l'apel·latiu de *catòlics* o el nom d'un sant patró: d'aquesta manera, es posa més de manifest el caràcter laical del nostre treball, i alhora no s'oculta en absolut el seu contingut apostòlic.

40 Seguirem aquesta manera d'actuar, encara que comporti sacrificis econòmics no petits: en estats catòlics, per exemple, els instituts, els col·legis, etc., dirigits per l'Església o portats per religiosos solen gaudir de no pocs avantatges, entre els quals l'exempció total o parcial d'impostos, o determinats ajuts financers. Sempre que ho puguem fer així, renunciarem de bon grat a aquests privilegis –que, d'altra banda, no agraden pas a tothom–, per tal de no perdre la nostra manera laical de treballar i de servir l'Església.

Aquest criteri, tanmateix, tindrà també la seva contrapartida, perquè si aquelles obres fossin *oficialment* catòliques, alguns fidels –així estan les coses objectivament– i sobretot molts no catòlics deixarien de col·laborar-hi, i fins i tot els fills meus que les dirigissin serien molestats per molts que els demanarien uns diners que no tenen, perquè no falten tampoc els que, amb una mentalitat deformada, van als apostolats catòlics per progressar, com les mosques a la mel.

41 Però deixem aquestes consideracions, i tornem al fil de les coses que us deia abans. Us estic parlant de servei, i he començat a assenyalar algunes característiques que ha de tenir el nostre. Voldria ara aturar-me en una altra, que està molt relacionada amb la manera laical de treballar que tenim a l'Obra: el desinterès. Hem de servir –us he dit sovint– sense esperar ni una mirada d'agraïment a la terra.

En consciència, m'atreveixo a assegurar-vos que aquesta manera d'actuar no sol abundar gaire. Hem de pregar perquè siguin només història passada les raons que van moure sant Bernat a escriure aquelles paraules que dirigia al Papa Eugeni III, en la *Consideració dels cinc llibres*: *Abús gran! Pocs miren la boca del legislador, tothom les mans. Mes no sense motiu. Elles són les que distribueixen els càrrecs i els oficis... Quan [aquests ambiciosos] fan l'oferta de servir, és quan principalment volen dominar. Es prometen fidels, per a causar dany més oportunament als qui en ells confien...*

Aquests, fets odiosos a la terra i al cel, en l'una i en l'altre posaren les mans, plens d'impietat contra Déu i de temeritat contra les coses santes; entre ells mateixos sediciosos; dels seus veïns, èmuls; inhumans amb els seus estranys; homes que, no amant ningú, ningú els ama, i que, quan afecten ser temuts de tots, cal que a tots temin.

Aquests mateixos són els que no sofreixen estar subjectes i no l'encerten a l'hora de presidir, sent als superiors infidels i als inferiors insuportables. No tenen embaràs per a demanar, i alhora tenen dur el front per a refusar. Són importuns per a rebre, inquiets fins que reben, ingrats després que han rebut.

Han ensinistrat la llengua per a parlar coses grans, i alhora tot el que fan és molt poca cosa. Llarguíssims a prometre, escassíssims a complir; suaviíssims aduldors i mordaciíssims detractors; senzillíssims dissimuladors i maligníssims traïdors.^[31]

Fills meus, la cita ha estat llarga, però estalvia qualsevol comentari. No us oblideu vosaltres que l'amor i el servei a l'Església, quan són autèntics, no s'aturen en les persones que presideixen, perquè apunten sempre més amunt: *Domino Christo servite*,^[32] és a Crist a

qui s'ha de servir, i us asseguro que aquesta rectitud d'intenció no és fàcil.

Saber dir la veritat als que manen. Saber callar

42 Per als que no van pel camí de la veritat, els que els la volen dir són incòmodes, de la mateixa manera que el màrtir i elsant són incòmodes per al tebi, i esperó per al fervorós. L'Església necessita, tanmateix, l'amor dels seus fills, sempre disposats a manifestar – amb despreniment efectiu de la seva persona i amb la mira posada en objectius sobrenaturals– tot allò que amb certesa, en la presència de Déu, vegin que han de manifestar.

Cal fer-ho amb el convenciment que només així s'ajuda realment el qui dirigeix, el qui serveix portant les regnes; cal fer-ho també sabent que el Bon Pastor no pot tenir por de conèixer la sarna d'alguna ovella, encara que se li amunteguin treballs i complicacions, que sempre seran sants.

I quan no es pugui parlar –perquè no és oportú, o perquè s'ha rebut un consell, en aquest sentit, de qui té autoritat per donar-lo–, haureu de saber callar, oferint a Déu el dolor i el patiment que es tasta: amb fe en la providència, arribareu així un cop més al convenciment que servir és treballar amb la mirada posada sempre en el cel.

43 Dient tot això us recordo que heu d'esforçar-vos per viure exemplarment, servint amb desinterès l'Església i totes les ànimes. I és oportú que us aclareixi ara –ni que sigui de passada– que és perfectament compatible amb la realitat de l'Opus Dei l'esforç que poseu per no rebutjar llocs de responsabilitat en la vida civil, perquè aquesta fermesa –noble, amb mitjans plenament lícits sempre– no té cap altre objectiu que el servei desinteressat: seria temptació diabòlica pensar que és ambició personal.

Treballareu des d'aquests llocs amb el mateix esperit amb què treballaríeu en els quefers més amagats i humils: per afany de servei –no trobo una altra paraula–, ben convençuts que els càrrecs, per als fills de Déu en la seva Obra, han de ser sempre obligacions acceptades de bon grat i portades de bon grat, per amor a nostre Senyor i a la humanitat sencera.

44 Una altra característica de la nostra servitud a l'Església és l'absència de bombos i propagandes, la humilitat personal i col·lectiva amb què procurem treballar. Des del començament de l'Obra us he dit que no ens cal cap secret, i que la nostra discreta reserva sobre les coses que pertanyen a la intimitat de la consciència de cada u, tot i que aleshores era més necessària, havia de ser una cosa que visquéssim sempre amb naturalitat.

Però –hi insisteixo– sense secrets ni xiuxiuejos, que no necessitem ni ens agraden. Soc aragonès i, fins en la part humana del meu caràcter, estimo la sinceritat: sento una repulsió instintiva per tot allò que siguin embuts.

Hi ha gent, tanmateix, que fan la impressió de viure al balcó, que s'alimenten del què diran i de les estadístiques, i que semblen tenir la simulació com a regla d'or de la seva existència. Tampoc no se'ns pot entendre amb aquesta mentalitat.

Una curiositat malaltissa que porta a investigar en la vida privada dels altres, a estar assabentat de coses que no han de sortir del recinte de la consciència, i que tantes vegades no serveix per a res més que per matar la vocació i fer mal a l'Església, és incapaç de captar el pregon sentit cristià de la nostra manera de treballar.

Són persones que fan estadístiques de tot –menys dels diners que remenen–, i sembla que no s'adonen que hi ha coses espirituals, la

majoria de les que tenen importància, que no es poden reduir a xifres.

Certament, no menyspreo les estadístiques, que considero necessàries, però penso –ho veig clarament– que no se'ls ha de donar la publicitat que a vegades se'ls concedeix. I no em baso només en el record de la recent experiència viscuda a Espanya, durant la persecució religiosa del domini comunista, sinó també en el que conec d'altres nacions.

45 La inestabilitat política és gairebé constant en molts països, que estan exposats de manera permanent a un moviment de persecució anticatòlica. En aquestes circumstàncies no és per cap concepte convenient que els enemics de l'Església trobin, en publicacions que recullen aquestes estadístiques o simplement en els documents d'aquesta mena preparats a les cúries episcopals, unes dades, a vegades detalladíssimes, que els serviran per destruir les forces catòliques organitzades. No es pot oblidar la premsa amb què es dirigeixen els perseguidors cap als arxius eclesiàstics.

Ni abans ni després del 1936 he intervingut directament o indirecta en la política: si he hagut d'amagar-me, assetjat com un criminal, ha sigut només perquè confessava la fe, tot i que nostre Senyor no m'ha considerat digne de la palma del martiri. No obstant això, tres vegades he estat a punt de morir màrtir: en una d'aquestes ocasions, van penjar davant la casa on vivíem una persona que havien confós amb mi.

46 El bé de l'Església exigeix –és realment un deure– que s'eviti que succeeixincoses d'aquest estil, que s'anihili els servidors de Déu, com van fer aleshores, fa set o vuit anys, quan van assassinar tants milers de capellans i de simples fidels, i van destruir els temples i les cases religioses.

Van destruir també les cases en les quals desenvolupàvem els nostres apostolats, però com que els noms dels fills meus no figuraven en els documents de la Cúria episcopal, només van poder perseguir-me a mi. I gairebé tots els que llavors estaven amb mi van continuar en condicions de treballar pel bé de les ànimes, passant inadvertits en aquella caòtica situació.

47 És oportú que –en situacions similars– la majoria dels que formen l’Obra se salvi, perquè puguin continuar desenvolupant la seva activitat d’apòstols, fins i tot enmig d’una duríssima persecució, ajudant els capellans amagats, procurant als fidels la possibilitat de rebre el sagrament de la penitència i –com vau fer alguns de vosaltres– batejant, administrant la sagrada Comunió, animant els catòlics.

Valdria la pena aplicar el procediment que els Estats segueixen, en el cas d’algunes de les seves institucions més eficaces: sense fer l’efecte de secret –que en el nostre cas, a més, no existeix– eviten detalls de publicitat innecessària. És consolador pensar en el treball cristià que poden fer els meus fills, si no són coneguts oficialment com a membres de l’Obra; i això es pot aconseguir, per a la majoria, sense misteris ni xiuxiuejos, que no necessitem.

48 Penso, en una paraula, que a l’autoritat competent se li han de proporcionar les dades estadístiques que consideri oportunes, però que –almenys, pel que fa a l’Opus Dei– em sembla perillós, tot i defensar –com defensarem sempre– els drets dels bisbes, que es publiquin les estadístiques nacionals o diocesanes amb dades supèrflues, o que es conservin aquestes dades als arxius de les cúries.

Generalment, els reverendíssims ordinaris coneixen els noms dels superiors religiosos i els seus domicilis i, si es tracta de religions clericals, els noms i els domicilis dels sacerdots que tinguin llicències

ministerials a la diòcesi. En el cas d'associacions de fidels –com és el nostre– saben els domicilis de l'associació i els noms dels dirigents.

49 A ningú se li ha acudit que l'ordinari conegui–o pretengui conèixer– el que fa a la diòcesi cada frare. De cadascun d'ells sap que és religiós, si és que el coneix, i n'hi ha prou: l'únic que està al cas del que fa –i no sempre– és el seu Superior immediat, tret del cas que sorgeixi un escàndol.

Penseu en la informació que té el Bisbe sobre cada confrare d'una associació piadosa, o sobre cada membre de l'Acció Catòlica. Penseu també en les notícies que té dels diners de cada feligrès. Per tenir totes aquestes dades inútils necessitaria un arxiu immens, i una colla d'arxivers, i una paperassa esgotadora.

El fet curiós, filles i fills meus, és que de nosaltres alguns volen saber fins quants cabells tenim al cap.

Els membres de l'Obra són cristians corrents

50 Pel bé de l'Església hem de pregar perquè s'acabin aquestes injustes discriminacions: almenys, que tothom ens tracti com als altres ciutadans, els nostres iguals, perquè –com ells– paguem els nostres impostos, fem el servei militar i no desitgem cap privilegi que no tinguin els nostres col·legues.

Cal que procurem esborrar la calúmnia de secret, que s'estan entestant a llançar sobre l'Opus Dei: no en falta algun que gosa qualificar l'Obra de *maçoneria*. Neciesa grossa, perquè nosaltres no tenim res a aprendre dels enemics de Jesucrist per servir Jesucrist, la seva Església i el seu Vicari.

Potser el que els preocupa és la *desorganitzada organització* que ofereix el nostre apostolat, i saben que una publicitat abusiva

impediria el treball de molts dels meus fills, que en ser coneguts *oficialment* com a membres de l'Opus Dei o com a catòlics responsables, es trobarien incapacitats per desenvolupar la seva activitat en moltíssims ambients –universitaris, sindicals, obrers, econòmics, polítics, etc.–, en els quals han de servir l'Església.

51 I dic *oficialment*, perquè de fet –és una altra prova que a l'Obra no hi ha secret de cap mena– la immensa majoria de vosaltres sou coneguts com a socis de l'Opus Dei per les vostres famílies, pels vostres amics, pels vostres col·legues, que senten el *bonus odor Christi* de la vostra vida. Però seria absurd que es divulgúés oficialment i públicament la vostra vocació, i que tots us assenyalessin amb el dit.

Entre altres coses, perquè el nostre camí –de cristians corrents– és absolutament estrany a aquesta publicitat, i així ho faig constar sempre als qui em demanen si alguns de vosaltres sou de Casa, i si podeu dir que ho sou: *són ben lliures de dir-ho, si és que ho troben oportú; però, si no és necessari, no cal divulgar-ho, perquè és una cosa personal i privada, que pertany a la seva consciència.*

52 Que no us estranyi, tanmateix, que els que estan acostumats a ostentar la seva condició de catòlics o d'eclesiàstics, per demanar excepcions o fer negocis, no entenguin els motius de la nostra discreció. La seva regla general de conducta és tan oposada a la nostra, que no ens comprendran.

No amaguem la nostra condició de catòlics; la confessem amb fets, a través del nostre treball i, si cal, estem disposats a confessar-la també quan impliqui un risc, com va fer Josep d'Arimatea, *nobilis decurio, qui et ipse erat exspectans regnum Dei, et audacter introivit ad Pilatum et petiit corpus Iesu*,^[33] baró distingit, que esperava també l'arribada del Regne de Déu i que audaçment va anar a veure Pilat per demanar-li el cos de Jesús.

53 No tingueu por, tanmateix, que l'Església trepitgi aquesta característica del nostre esperit. Us consta com generalment ens entenen i ens estimen els ordinaris de les diòcesis en què treballem; i –sigui la que sigui la forma jurídica que, amb el temps, prengui l'Obra– l'Església, que és la nostra Mare, respectarà la manera de ser dels seus fills, perquè sap que amb això només pretenem servir-la i agradar a Déu.

Aquesta és la raó per la qual no admetem, sobre l'Església, ni un dubte ni una sospita: ni la tolerem, en altres, sense protesta. No busquem a l'Església els costats vulnerables –causats per l'acció dels homes– per fer-li crítica, com solen fer alguns que no semblen tenir fe ni amor. No concebo que es pugui estimar la mare, i que es parli d'aquesta mare amb desèximent.

I no estarem mai prou satisfets del nostre treball, per molts que siguin els serveis que, amb la gràcia de Déu, fem a l'Església i al Papa, perquè l'amor ens exigirà més cada dia, i els nostres treballs sempre ens semblaran modestos, perquè el temps de què disposem és breu: *tempus breve est*.^[34]

54 Amb l'amor desinteressat, hem de tenir una gran confiança: estic segur que s'acrexerà en les vostres ànimes, amb l'ajuda de Déu, malgrat les incomprensions que nostre Senyor vulgui permetre, que –hi insisteixo– no seran mai incomprensions de l'Església.

Amb aquest esperit de confiança filial, rebrem sempre amb goig i alegria qualsevol notícia que ens vingui de l'Esposa de Jesucrist, també quan sigui dolorosa o pugui semblar-ho als ulls de persones alienes a l'Obra, ja que sabem que de l'Església no ens pot venir res de dolent: *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*;^[35] Déu ho disposa tot en bé dels qui l'estimen.

I m'atreveixo a assegurar-vos que aquesta alegria nostra, malgrat tots els malgrats, no deixarà de causar estupor i sorpresa, i sobretot edificació, en els qui sense motiu, perquè no n'hi pot haver, esperen de nosaltres una reacció diferent.

Amor als bisbes

55 Aquestes consideracions em porten de camí a parlar-vos, finalment, d'una altra cosa que amara tot el nostre servei apostòlic: perquè estimem l'Església, tenim també un gran amor als bisbes, als quals *l'Esperit Sant ha fet encarregats de pasturar l'Església de Déu.*^[36]

Treballem als seus bisbats en la mateixa direcció que els reverendíssims ordinaris, i a les diòcesis queda el fruit de la nostra tasca; procurem secundar, com a ciutadans, els desigs que manifesten, amb la nostra manera peculiar de treballar, perquè per a una altra cosa no tindríem gràcia de Déu nostre Senyor.

Dins d'aquest esperit, la nostra obediència és rendida: que donin consignes apostòliques, i treballarem eficaçment i silenciosa. I si el Rvdm. Ordinari no té necessitat d'indicar res d'especial, treballarem també servei de la diòcesi, mirant d'assolir els fins propis de l'Opus Dei.

Per això els bisbes –pràcticament tots– estan contents i agraïdíssims pel bé que feu als seus bisbats. Tingueu en compte, tanmateix, que el que és lògic no és que només ells estiguin contents de nosaltres, sinó que també n'estiguem nosaltres d'ells –sé que enteneu aquesta expressió, que no implica falta de respecte–, ja que amb el nostre treball laical contribuïm al servei de la diòcesi, i a millorar la vida espiritual dels fidels, sense costar ni un cèntim al bisbat, sense exigir l'ajuda de ningú: en una paraula, fem per caritat, per amor a

l'Església Mare nostra i a les ànimes, el que l'Ordinari està obligat a fer per justícia, en virtut de la consagració episcopal i de la missió que se li ha confiat en la diòcesi.

56 No deixeu de pregar assíduament pel Prelat diocesà, com us he ensenyat a fer des del començament; i tracteu-lo amb la cortesia que correspon al to sobrenatural i humà de l'Obra. També en aquest punt ens diferenciem dels religiosos, que lògicament han de tenir amb els bisbes una relació diversa –encara que sigui també molt delicada–, perquè és diferent la seva manera de treballar, i perquè tenen una altra mentalitat, una altra formació, un altre esperit, atès que tota la seva tasca és eclesiàstica, i es desplega amb esquemes molt diversos, d'acord amb el concepte d'*estat de perfecció*, que els diferencia dels altres fidels: i, per tant, de nosaltres.

Quan els reverendíssims ordinaris ens ho han demanat, hem col·laborat –i continuarem col·laborant– directament en els apostolats promoguts per la diòcesi, encara que sovint complir aquests desigs ha comportat per la nostra part un sacrifici no petit, personal i fins i tot econòmic.

57 En tots els nostres apostolats corporatius –dels quals l'Obra respon plenament– actuem sempre d'acord amb el Bisbe, perquè el nostre afany és enfortir la seva autoritat, i evitar la divisió de criteris en l'apostolat.

Aquesta unitat, tanmateix, no pot ser uniformitat. Tots els cristians, i especialment els que fan una dedicació personal i total de la seva vida al servei de Déu, estan units en la missió corredemptora de l'Església –us ho he dit ja–, però hi cooperen de manera diferent, segons la seva vocació específica.

La unitat ens demana, per tant, estimar la crida divina que hem rebut i ser fidels a aquesta crida: perquè és la manera de treballar, de

ser útils a tota l'Església, que vol per a nosaltres la Voluntat de Déu; i perquè és la manera de donar a entendre, en la pràctica, que s'estimen i es comprenen totes les vocacions, els diversíssims dons que l'Esperit de Déu comunica als cristians.

Respecte a les vocacions dels altres. Amor i veneració pels religiosos

58 Qui no és capaç d'estimar, o almenys de respectar, la vocació dels altres –amb les tasques apostòliques que cada vocació comporta–, no estima rectament la pròpia vocació: potser perquè vol desordenadament que la vocació dels altres sigui igual que la seva; o vol absorbir tots els apostolats en el propi, amb la conseqüència immediata de no centrar-se en els fins que, per justícia, ha de complir, i de convertir-se –per tant– en un obstacle per al treball dels altres i per a la unitat i la varietat de l'apostolat.

No m'estendré en tot el que em suggereixen aquestes consideracions, que se surten del tema d'aquesta Carta, però no vull deixar de dir-vos –un cop més– com estimo i venero els religiosos, i totes les ànimes que treballen per Crist. Referint-me a ells, puc repetir mil vegades amb veritat les paraules que sant Pau escrivia als fidels de Filips: *testis enim mihi est Deus, quomodo cupiam omnes vos in visceribus Iesu Christi*,^[37] Déu és testimoni de com us enyoro a tots, per l'amor entranyable que us té Jesucrist.

59 Tanmateix, el fenomen apostòlic de l'Obra, filles i fills meus, i la vostra vocació són tan peculiars –i tan diversos del naixement i del desenvolupament d'una vocació religiosa–, que la totalitat dels socis de l'Opus Dei, ni abans ni després de trobar aquest camí de santedat en el món, havien pensat seriosament a lliurar-se a Déu en el sacerdoci o en l'estat religiós.

No traiem, per tant, a ningú del seu lloc, portant-lo a una vocació que no sigui la seva; no és possible que apartem ningú del camí que Déu li hagi traçat. Perquè quedi ben clar, us escriuré sempre que no volem ser com uns religiosos *relaxats*: perquè ni tenim relaxament, ni tenim vocació de religiosos.

Hem de continuar sent el que érem abans de venir a l'Opus Dei: gent del carrer, cadascú en el seu estat –solters, casats, vidus, sacerdots–, que no canvien d'estat per venir a l'Obra, encara que dediquin personalment la seva vida a servir les ànimes per Amor.

60 Els que són germans en Jesucrist i treballen per a l'únic Senyor –si bé en feines diverses: *fuit... Abel pastor... et Cain agricola*^[38]– no poden ser mai obstacle mutu; la tasca apostòlica no té límits i tots els braços són pocs per treballar: hi ha feina per a tots.

Qui fos –per enveja, per gelosia o per tirania–un obstacle per a la labor dels seus germans, no podrà deixar d'aplicar-seaquell dur retret de l'Escriptura: *els fills de Déu i els fills del diable es coneixen per això: el qui no actua justament no és de Déu, i tampoc no ho és el qui no estima el seu germà. El missatge que heu sentit des del principi és aquest: que ens estimem els uns als altres. No feu com Caín, que era del maligne i va matar el seu germà. I per què el va matar? Perquè les seves obres eren dolentes i les del seu germà eren bones.*^[39]

No té res de particular que el Senyor, que és Pare, mostri predileccions determinades amb uns i altres dels seus fills: si bé diferents, en té per a tothom; a cadascú li dona el que convé, per a ell i per a la utilitat del conjunt de la família i de la labor.

L'error estaria en la indelicadesa del fill, que no accepta i no s'acontenta amb el que li pertoca, i en l'equivocació d'envejar el que tenen els altres. Error que pot portar a caure en la temptació

d'apartar i allunyar el germà, si es pogués, com van fer els germans de Josep.^[40]

Servir l'Església en qualsevol lloc

61 Acabo ja, filles i fills de la meva ànima. Amb l'esperit que heu rebut, amb alegria gran, disposeu-vos a anar on us cridi el servei de l'Església santa de Déu. I, en qualsevol lloc, la naturalitat de la vostra vida –homes i dones cristians– us farà instruments eficaçíssims per sobrenaturalitzar totes les activitats terrenals, també en els indrets on l'Església estigui perseguida o on no es conegui el nom de Jesús, i –units en la labor de tot el Cos Místic– restaurareu totes les coses en Jesucrist.^[41] No oblideu que no treballo esperant paga en aquest món. Però nostre Senyor és tan bo, que me la dona: la vostra fidelitat!

Maiolem horum non habeo gratiam, quam ut audiam filios meos in veritate ambulare,^[42] no hi ha res que m'alegri tant com sentir dir que els meus fills es comporten d'acord amb la veritat. Per això, m'uneixo ara novament a l'oració del Senyor –*sanctifica eos in veritate,*^[43] consagra'ls en la veritat–, i demano que la sinceritat i la veritat d'un servei abnegat us acompanyin sempre, per tots els camins del món.

62 Tenim l'alegria de saber que Déu ens ha escollit des de l'eternitat –*redemi te et vocavi te nomine tuo: meus és tu;*^[44] jo t'allibero, t'he cridat pel teu nom: ets meu–, i ens ha portat a aquesta gran família de l'Opus Dei, que té com a orgull servir: servir totes les ànimes i, abans que res, servir l'Església, una, santa, catòlica, apostòlica i romana; servir el summe Pontífex, amb un amor sense condicions. Fidels a Jesucrist, dòcils al Magisteri de l'Església, pregueu i treballeu per estendre el regne de Déu.

Filles i fills estimadíssims, adoneu-vos de tantes coses com el Senyor, l'Església, la humanitat sencera esperen de l'Opus Dei, que és encara

quasi com una llavor amagada al solc; copseu tota la grandesa de la vostra vocació i estimeu-la cada dia més, decidits a ser l'instrument que el Senyor necessita, amb optimisme, amb alegria, amb sentit sobrenatural.

Endavant, fills meus, que Jesús i l'Església esperen molt de vosaltres; però que se us fiqui bé al cap i al cor que no farem res, si no somsants.

63 En aquest servei que és la vostra vida, no us faltarà la gràcia del Senyor –és ell qui us ha cridat– i comptareu amb la intercessió dels sants Arcàngels i dels sants Apòstols, als quals invoquem com a Patrons, i amb l'ajuda constant dels Àngels Custodis.

Serà el vostre un servei abnegat i submís, amb obres: un *fiat* generós i sempre actual, en unió de la santíssima Verge Maria, Mare de Jesucrist i Mare nostra, que des de l'anunciació fins al Calvari ens acompanya amb el seu exemple.

Si en aquesta batalla de Déu us trobeu febles, *infirmus dicat: quia fortis ego sum*,^[45] digueu enmig de la vostra flaqueza: amb la gràcia del meu Senyor, soc fort. I jo, amb sant Pau, afegeixo: *gratia vobis et pax!*,^[46] la gràcia i la pau siguin amb vosaltres!

I també: *sempre donem gràcies a Déu per tots vosaltres i us tenim presents en les nostres pregàries. Contínuament recordem davant de Déu, el nostre Pare, la vostra fe activa, el vostre amor incansable i la vostra esperança constant en nostre Senyor Jesucrist.*^[47]

Que ell us guardi. Us beneeix el vostre Pare.

Madrid, 31 de maig de 1943

^[1] Tb 14,8-9.

^[2] Esd, 5,11.

^[3] Mt 20,28.

^[4] Fl 2,5-7.

^[5] Ac 20,28.

^[6] 1Co 4,1.

^[7] 1Co 4,20.

^[8] 2Co 11,28.

^[9] 1Co 12,4-11.

^[10] Ef 4,11-13.

^[11] 1Co 7,7.

^[12] Sl 100[99],2.

^[13] Jn 15,14.

^[14] Jn 7,13.

^[15] 1Pe 3,14.

^[16] Jn 1,24.

^[17] Jn 1,19.

^[18] Mt 3,7.

^[19] *Ib.*

* Sobre la relació entre clericalisme i diletantisme i la seva diferència amb la tasca científica o professional d'alguns sacerdots o religiosos, vegeu glossari (n. de l'e.).

[\[20\]](#) Lc 12,42-46.

[\[21\]](#) Ac 10,34.

[\[22\]](#) Lc 19,46.

[\[23\]](#) 1Co 9,14.

[\[24\]](#) 1Co 9,12.

[\[25\]](#) 3Jn 9-10.

* “el senyor corregidor...”: sobre el significat d'aquesta dita, vegeu glossari (n. de l'e.).

[\[26\]](#) Jn 8,32.

[\[27\]](#) Jn 15,2.

[\[28\]](#) Cf. 1Co 12,11.

[\[29\]](#) Jn 17,21-23.

[\[30\]](#) Jn 3,16.

[\[31\]](#) S. Bernat de Claravall, *De Consideratione libri quinque ad Eugenium tertium*, iv, c. ii (SBO III, p. 451-452).

[\[32\]](#) Col 3,24.

[\[33\]](#) Mc 15,43.

[\[34\]](#) 1Co 7,29.

[\[35\]](#) Rm 8,28.

[\[36\]](#) Ac 20,28.

[\[37\]](#) Fl 1,8.

[\[38\]](#) Gn 4,2.

[\[39\]](#) 1Jn 3,10-12.

[\[40\]](#) Cf. Gn, 37.

[\[41\]](#) Cf. 1Co 15,27-28;Ef 1,10.

[\[42\]](#) Cf. 3Jn 4.

[\[43\]](#) Jn 17,17.

[\[44\]](#) Is 43,1.

[\[45\]](#) Jl 3,10.

[\[46\]](#) 1Te 1,2.

[\[47\]](#) 1Te 1,2-3.

[Torna als continguts](#)

Glossari d'alguns termes i expressions usades per sant Josepmaria

apostolat de no donar: expressió, aparentment paradoxal, que sant Josepmaria feia servir almenys des del 1931 i que apareix al n. 979 de *Camí*. Per ell, volia dir ajudar a qui s'acosta a Déu i a les obres apostòliques a tenir l'actitud de «donar», més encara, de «donar-se» a Déu, no de «rebre» un benefici material, o un avantatge personal, per estimular la generositat amb Déu i alhora salvaguardar la rectitud d'intenció. Escrivà pensava que és propi de la condició humana «valorar poc allò que costa poc» (*Camí*, n. 979). Per això aconsellava cobrar sempre alguna cosa, encara que fos molt poc, als qui sovintegen les múltiples obres socials que promou l'Opus Dei amb gent necessitada: d'aquesta manera, deia, s'evita humiliar-los i que se sentin sense drets, com qui rep alguna cosa per caritat. (§9)

el senyor corregidor tampoc ho entén: és a dir, no ho comprèn ningú que tingui sentit comú. El corregidor era un alt funcionari reial en la Monarquia hispànica, amb funcions de govern, policia, justícia, etc. L'anècdota que dona origen a la dita sembla que procedeix de la vida estudiantil de Salamanca, on, a mitjan segle xviii, vivia un sabater sorneguer, que –quan veia passar per davant del taller un estudiant– picava amb força la sola, mentre cridava a tota veu: «No ho entenc!». La seva actitud molesta va acabar sent denunciada al corregidor de la ciutat, el qual va manar que comparegués el sabater. En ser interrogat, va preguntar al seu torn si no era veritat que, per tenir ciència, calia estudiar; i si, per estudiar, no es requeria recolliment. El corregidor li va donar la raó. Llavors l'altre va replicar que observava els estudiants salamanquesos com anaven pel carrer a passeig i de visites a totes hores, i que, per tant, no entenia quan es

dedicaven a estudiar... Per això els recriminava cridant: «I no ho entenc!». El jutge va replicar: «Doncs jo tampoc ho entenc». I a partir d'aquell moment, quan el sabater sorprenia un estudiant de passeig, cridava desmesuradament: «No ho entenc! I el senyor corregidor tampoc ho entén!». L'anècdota apareix relatada a l'*Album salmantino, semanario de ciencias, literatura, bellas artes y intereses materiales*, del 19 de febrer de 1854. L'editor agraeix aquesta informació a Constantino Ánchel. (§29)

(diletantisme)**coma aficionats:** Escrivà imagina que els laics, per la seva vocació, estan cridats per Déu a ocupar-se de les qüestions temporals amb professionalitat i competència. Pensava que els qui, enduts per un complex de superioritat clerical, envaeixen un camp que no és el seu, corren el risc d'acabar demostrant un deplorable diletantisme. No es referia a l'alta tasca acadèmica i científica que tants religiosos i capellans despleguen –alguns dels quals van ser amics seus, i fins i tot fills seus, en el cas dels sacerdots–, ni als que al llarg de la història van fer compatibles les seves comeses eclesiàstiques o religioses amb l'obtenció d'altíssims resultats científics. (§19)

mentalitat laical: expressió de significat molt ric en sant Josepmaria, que expressa el seu rebuig al clericalisme i alhora el seu amor al món, lliurat per Déu als cristians perquè el santifiquin; no ha de confondre's amb «mentalitat laïcista», la pròpia de qui s'oposa al fet que la religió tingui rellevància pública. (§38)

perfecció cristiana: és una manera d'apel·lar a la recerca de la unió amb Crist, a la identificació amb ell, pròpia de qualsevol estat de vida, que per sant Josepmaria és clau en l'aspiració a la santedat cristiana; no s'ha de confondre amb el perfeccionisme, ni amb la recerca d'una excel·lència espiritual elitista i merament humana, amb la qual té ben poc a veure. (§1)

[Torna als continguts](#)

www.opusdei.org